

other presentation is a conditioned symbol used on the majority of small scale maps. In the third column, there is an expression in Croatian and English. The fourth chapter contains a national symbol, if it is different from the symbol in the column 2. In that case, the mark † means that it is an obsolete symbol that will be replaced by an international symbol. The column 5 contains the numbering according to the "Specifications of IHO for sea charts" that is not intended for the map users, but there is also the numbering according to the previous "Standard List of Symbols and Abbreviations" of IHO.

In the chapter *Map number, title, margin texts*, whole margin map contents are given with all the elements of description. Besides these data, the map contains: the number of maps in the national and international map series, map designation for hyperbolic navigation (if available), imprint, copyright information, edition information, small corrections, neat line dimensions, marginal co-ordinates, map title, remarks about the map construction and other remarks that should be read before using a map, coat of arms, with the presence of national coat of arms and the coat of arms of the International Hydrographic Organization prove that the national map is at the same time an international map, then a map scale in the selected construction width, linear scale on large scale maps, data source (if available), connection with the large scale map, connection with the adjacent map of approximately the same scale,

remark about using additional nautical publications and margin division with latitudes that is used on small scale maps for reading sea miles.

After all necessary explanations, tables with the symbols for objects are classified in chapters and subchapters as presented in the contents. For the purposes of carrying out a more comprehensive analysis of the symbols presented in this publication, there are a number of objects are given with each object group for which there are symbols available, and the number of additional national objects (if available). Altogether, symbols for 743 objects are presented with 70 of them being additional national symbols.

The next to be mentioned is the *Abbreviation Index* in Croatian and English and *International Abbreviations. The Index of Items*, at the end of the publication, separately in English and Croatian, is very useful for finding the objects and symbols corresponding to them.

This richly furnished publication containing symbols, abbreviations and expressions that are used on international sea charts and the sea chart of the Hydrographic Institute of the Republic of Croatia, can be recommended not only to those dealing with navigation all the time, but to everyone using sea charts for finding their way and orientation in space.

Stanislav Frangeš

152

Lettering – Book – Picture

Introduction to the history of information culture

Milan Pelc

Golden Marketing, a publishing company from Zagreb, published the book *Lettering – Book – Picture: Introduction to the history of information culture*, by Assist. Prof. Dr. Milan Pelc in Croatian in 2002 (ISBN 953-212-066-1). This lavishly produced book is bound in stiff covers and contains following chapters and captions on its 303 pages:

Introductory notes

General Review

I. Oral communication and lettering

II. Information culture of highly developed civilizations of the Old World

Mesopotamia

Egypt

Occurrence and spreading of vocal lettering

Writing tools and book forms in Greece and Rome

Libraries of the Greek-Roman world

Ancient civilizations of the Far East and precolumbus America

III. The Middle Ages: the generation of information culture of the west

Monasteries as book centres in the early Middle Ages

High and late Middle Ages – beginnings of profane information culture

svakog poglavlja počinje slovom / kako bi se izbjegle zabune u prijelaznom razdoblju, dok su oba sustava u uporabi. Naslovi poglavlja i potpoglavlja, te opisi znakova navedeni su na engleskom i hrvatskom jeziku.

Iza Uvoda slijedi *Shematski prikaz Karte 1*, u kojem su detaljno objašnjene oznake poglavlja i potpoglavlja, te stupci i retci tablica u publikaciji. Ispod poglavlja, oznake poglavlja i potpoglavlja nalazi se, u prvom retku, veza s "Dodatnim nacionalnim znakovima", koji su prikazani na kraju svakog poglavlja, a u drugom retku upućivanje na izraze u drugim poglavljima. U prvom je stupcu dano numeriranje prema "Specifikacijama IHO-a za pomorske karte". Slovo u tom stupcu, npr. a, označava nacionalni znak koji nema međunarodni ekvivalent. U drugom je stupcu dan prikaz prema "Specifikacijama IHO-a za pomorske karte". Prvo je prikazan znak u mjerilu, koji se koristi na kartama krupnoga mjerila, dok je drugi prikaz uvjetni znak koji se koristi na većini karata sitnoga mjerila. U trećem je stupcu izraz na hrvatskom i engleskom jeziku. Četvrti stupac sadrži nacionalni znak ako se on razlikuje od znaka u stupcu 2. Pritom oznaka † znači da je to zastarjeli znak koji će biti zamijenjen međunarodnim znakom. Stupac 5 sadrži numeriranje prema "Specifikacijama IHO-a za pomorske karte", koje nije namijenjeno korisnicima karte, ali i numeriranje prema prethodnom "Standardnom popisu znakova i kratica" IHO-a.

U odjeljku *Broj karte, naslov, izvanokvirni tekstovi* dan je cjelokupni izvanokvirni sadržaj karte sa svim elementima opisa. Od tih podataka karta sadrži: broj karte u nacionalnoj i međunarodnoj seriji karata, oznaku karte za hiperbolnu navigaciju (ako postoji), impresum, podatak o autorskom pravu, podatak o izdanju, male korakture, dimenzije unutrašnjih rubova karte, rubne koordinate, naslov karte,

napomene o konstrukciji karte i druge napomene koje treba pročitati prije korištenja karte, grbove, pri čemu prisutnost nacionalnoga grba i grba Međunarodne hidrografske organizacije pokazuju da je nacionalna karta ujedno i međunarodna, zatim mjerilo karte na izabranoj konstrukcijskoj širini, linearno mjerilo na kartama krupnoga mjerila, izvor podataka (ako postoji), veza s kartom krupnoga mjerila, veza sa susjednom kartom približnog mjerila, napomena o korištenju dopunskih nautičkih publikacija i rubna podjela s geografskim širinama, koja se na kartama sitnoga mjerila koristi za očitavanje morskih milja.

Nakon svih potrebnih objašnjenja slijede tablice sa znakovima za objekte svrstane u poglavlja i potpoglavlja, kako je iznijeto prije u sadržaju. U svrhu provedbe što obuhvatnije analize znakova prikazanih ovom publikacijom, u navedenom sadržaju za svaku je skupinu objekata dan broj objekata za koje postoje znakovi i broj dodatnih nacionalnih objekata (ako postoje). Sveukupno su prikazani znakovi za 743 objekata, od čega je 70 dodatnih nacionalnih znakova.

Potom u publikaciji slijedi *Kazalo kratica* na hrvatskom i engleskom jeziku te *Međunarodne kratice. Kazalo pojmova*, na kraju publikacije, posebno na engleskom, a posebno na hrvatskom jeziku, vrlo je korisno za pronalaženje objekata i pripadajućih im znakova.

Ova bogato opremljena publikacija, koja sadrži znakove, kratice i izraze što se koriste na međunarodnim pomorskim kartama i na pomorskim kartama Hrvatskoga hidrografskog instituta, može se preporučiti ne samo onima koji se neposredno bave navigacijom i plovidbom, već svima koji upotrebljavaju pomorske karte za snalaženje i orijentaciju u prostoru.

Stanislav Frangeš

153

Pismo – Knjiga – Slika

Uvod u povijest informacijske kulture

Milan Pelc

Nakladnička kuća Golden marketing iz Zagreba objavila je 2002. godine djelo *Pismo – knjiga – slika: uvod u povijest informacijske kulture*, autora doc. dr. sc. Milana Pelca (ISBN 953-212-066-1). Ova izuzetno bogato opremljena knjiga, tvrdo ukoričena, na 303 stranice sadrži sljedeća poglavlja i odjeljke:

Uvodne napomene

Opći pregled

I. Usmena komunikacija i pismo

II. Informacijska kultura visokorazvijenih civilizacija Staroga svijeta

Libraries of the Middle Ages
Europe and the Arabs during the Middle Ages
Binding of Middle Ages and renaissance books
Picture in manuscript book
 IV. Gutenberg's galaxy
As a sign of printed book: humanism and renaissance
The baroque and enlightenment periods
Libraries of the 17th and the 18th centuries
 V. On the way to the global village
Industrialization and communication popularisation in the 19th century
Beginnings of artistically modelled book and the graphic design of the modern age
Foundations of modern libraries and modern librarianship
Age of museums
20th century – from the writing machine to the electronic revolution
Design for Croatia
Ancient history
 I *Universal antique heritage*
Greeks; Romans
 II *Triliteracy and trilingualism of Croatian Middle Ages*
Latin titles from early and mature Middle Ages; National language and letterings: Glagolitic and Cyrillic alphabet; Codices and old documents of the early and mature Middle Ages in coastal Croatia; Oldest Middle Age codices of the archbishopric of Zagreb; Titles of the late Middle Ages; Late Middle Age Latin codices; Latin diplomatic materials in high and late Middle Ages; The Glagolitic alphabet in late Middle Ages; Legal documents of the late Middle Ages in Croatian
 III *The modern world: from the press to the electronic book*
Early period of Croatian printed books: the 15th and the 16th centuries; Croatian books of the 15th and the 16th centuries printed abroad; Reformation and Counter-Reformation; Epigraphics: titles in stone and graphite of the humanism and the renaissance; Manuscript book after the introduction of book-printing; Emigration of printed book in the 17th century; Booksellers; Croatian printers, miniaturists and typographical workers abroad; Starting the printing in Croatia again; The national reformation

and the foundations of modern information culture in Croatia; National reading-rooms, schools and other cultural-educational institutions; Modern typography and graphic design

IV Retrospection of the library and museum history in Croatia

Benedictine monks; Chapter house libraries; New orders of the Middle Ages and the renaissance; Private libraries of the Middle Ages; Libraries from renaissance to the modern age; Museums; Cataloguing and bibliography

A selection of literature

General review; Croatia; Exhibitions

Index of names

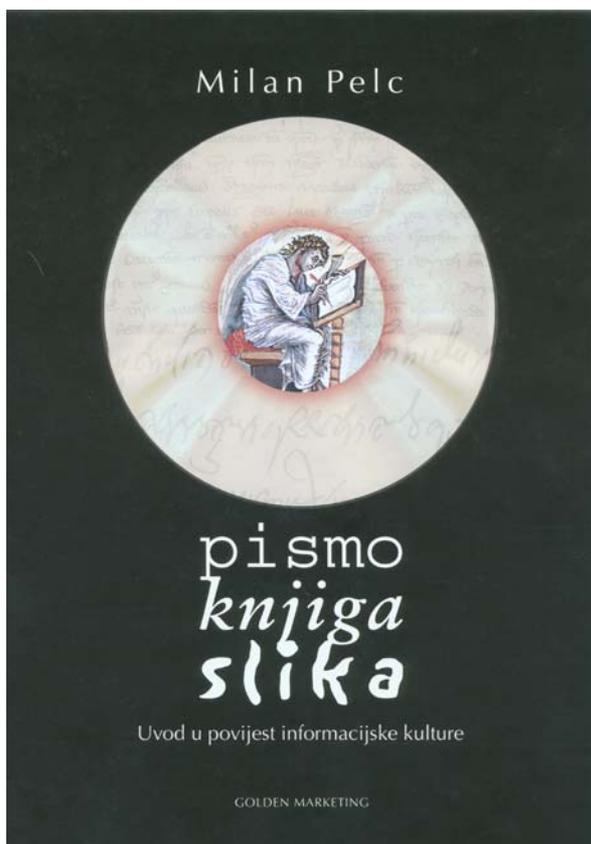
A note about the author

The subject of this book, as the author itself notices in the Introductory notes, is the multi-layered and complex history of traditional information, i.e. Communication media. This field encompasses the history of lettering, books and libraries and the history of illustrations and graphics, the predecessor of contemporary visual communications. The manuscript of the book is mostly based on the author's lectures to the students of information sciences at the Faculty of Philosophy in Zagreb.

The emphasis of the review is the history of the book medium, but its (at least intended) novelty is the systematical emphasis of the mutual connection of the most important traditional information bearers – scriptography, typography, book pictures and graphics.

The book is divided into two parts: the first one is about basic world history of the information culture according to the ingrained and logical historical sequence. The second part is about the situation in Croatia from antique to the contemporary age, according to the parallel chronology model. Meanwhile, the stress is not the history of Croatian literature, but the brief review of the history of information media and their place in the context of general cultural history of Croatian people. Literary works and monuments primarily appear as representatives of information culture, much less as subjects of literary arts throughout the history.

The supplement about Croatia should be apprehended, as the author puts it, as a temporary, ground-breaking attempt to summarize and connect relevant data as an elementary guide. He consciously includes lots of challenges and hesitations and reminds us about significant gaps in Croatian cultural historiography. Nevertheless, the

Mezopotamija

Egipat

Pojava i širenje glasovnog pisma

Sredstva za pisanje i oblici knjige u Grčkoj i Rimu

Knjižnice grčko-rimskog svijeta

Drevne civilizacije Dalekoga istoka i pretkolumbovske Amerike

III. Srednji vijek: stvaranje informacijske kulture zapada

Samostani kao žarište knjige u ranom srednjem vijeku

Visoki i kasni srednji vijek – počeci svjetovne informacijske kulture

Srednjevjekovne knjižnice

Srednjevjekovna Europa i Arapi

Uvez srednjovjekovnih i renesansnih knjiga

Slika u rukopisnoj knjizi

IV. Gutenbergova galaktika

U znaku tiskane knjige: humanizam i renesansa

Razdoblje baroka i prosvjetiteljstva

Knjižnice 17. i 18. stoljeća

V. Na putu prema globalnom selu

Industrijalizacija i omasovljenje komunikacije u 19. stoljeću

Počeci umjetnički oblikovane knjige i grafičkog dizajna modernog doba

Temelji modernih knjižnica i modernoga knjižničarstva

Doba muzeja

20. stoljeće – od pisaćeg stroja do elektroničke revolucije

Nacrt za Hrvatsku

Pretpovijest

I. Univerzalna antička baština

Grci; Rimljani

II. Tropismenost i trojezičnost hrvatskoga srednjovjekovlja

Latinski natpisi iz ranog i zrelog srednjeg vijeka; Narodni jezik i pisma: glagoljica i ćirilica; Kodeksi i kartulari ranoga i zrelog srednjeg vijeka u priobalnoj Hrvatskoj; Najstariji srednjovjekovni kodeksi Zagrebačke biskupije; Natpisi kasnoga srednjovjekovlja; Kasnosrednjovjekovni latinski kodeksi; Latinska diplomatska građa u visokom i kasnom srednjem vijeku; Glagoljica u kasnom srednjem vijeku; Pravne isprave kasnoga srednjovjekovlja na hrvatskom jeziku

III. Novi vijek: od prvotiska do elektroničke knjige

Rano doba hrvatske tiskane knjige: 15. i 16. stoljeće; Hrvatske knjige 15. i 16. stoljeća tiskane u inozemstvu; Reformacija i protureformacija; Epigrafika: natpisi u kamenu i grafiti humanizma i renesanse; Rukopisna knjiga nakon uvođenja knjigotiska; Emigracija tiskane knjige u 17. stoljeću; Knjižari; Hrvatski tiskari, sitnoslikari i grafičari izvan domovine; Ponovno pokretanje tiskarstva u Hrvatskoj; Narodni preporod i temelji moderne informacijske kulture u Hrvatskoj; Narodne čitaonice, škole i druge kulturnoobrazovne ustanove; Moderna tipografija i grafički dizajn

IV. Osvrt na povijest knjižnica i muzeja u Hrvatskoj

Benediktinci; Kaptolske knjižnice; Novi redovi srednjega vijeka i renesanse; Privatne knjižnice srednjega vijeka; Knjižnice od renesanse do modernoga doba; Muzeji; Katalogizacija i bibliografija

Izbor iz literature

Opći pregled; Hrvatska; Izložbe

Kazalo imena

Bilješka o autoru

author wants to propose further research of the historical material and the work on a more extensive synthesizing review.

“The comfort and the directness of usage without any technical foreknowledge or an additional energy source is one of the decisive factors because of which, despite the existence of the radio, audiovisual media, the television, VCRs and computers, the traditional form of 20th century books is not neglected or disregarded at all. Furthermore, today, books are sought after more than ever, and the globalisation of the possibilities of their acquisition offered by the Internet enhances bookselling and expands the demand for them. Computers appeared as epoch-making tools in the technical preparation of publications and the faster acquisition of information, but they are not sufficient physical nor substantial replacement for the printed materials. Will the computer monitor become the only optical information source in the future, it is impossible to say now. There is no doubt that certain types of communication and information mediation, whether they are acoustic, written or pictorial, will be completely digitised. Other types will exist parallel as new and old media, much like printed and written books of the past, the same way we are still using pencils and writing with our hand. The media do not eliminate each other, they complement each other, while each has certain advantages which the other has not.” (from the chapter *On the way to the global village*, page 193)

Dire prophecies about the death of books have yet to become true. Although the Internet possesses a little bit of every medium, it is not a complete substitute for neither. Generally, the information culture, whether in its traditional printed form or in its contemporary electronic form, is expanding today, and that promises us greater and greater informativeness and enlightenment, and with it we

can hope for more humane connection of the members of the human community.

At the same time, electronic books are becoming more important in the scope of publishing activities, especially when handbooks, lexicons, catalogues, telephone books and similar publications are in question. They can be acquired on CD-ROMs, and they can also be accessed via the Internet. A safe storage, editing and using of this new book type is one of the challenges to contemporary librarianship, but also to archivists, which have to face the fact that increasing amounts of archive materials are stored on electronic media.

“Further perspectives of information culture are connected to the electronic media in these areas as well. However, the information system of the future will be based on printed words and pictures, on the books and its various derivatives for many years to come. The supplementation of new and old media will probably contribute to the improvement of information culture in Croatia, but also to new cognitions of historical aspects. Meanwhile, we should also hope that the process of globalisation will not end with new determination or with chaos, and that the new possibilities of communication will bring expanded responsibility for using the media for the well-being of individuals and the community.” (from the chapter *Retrospection of the library and museum history in Croatia*, page 290)

From the cartographic point of view, it is interesting to note that the book contains 20 cartographic representations (maps, views, etc.), which is almost 10% of all pictorial supplements.

I would like to recommend this book to everyone who is interested in information or concerned with it, i.e. communications, in any way, but it also contains interesting materials to all those who are generally interested in culture.

Stanislav Frangeš

Distinguished Croatian Scientists in the World

Janko Herak, editor

The Croatian-American Society in Zagreb has published the book *Distinguished Croatian Scientists in the World* in 2002. The book is written in Croatian and English language. Ten respected Croatian scientists are represented by 12 authors and edited by Janko Herak. The book has 192 pages in black and white print, ISBN 953-97325-6-5.

It is not clear from the preface which criteria were used for a selection of the names, but the title of the book tells us that it is about Croatian scientists who live or have lived around the world and whose scientific work is recognized at a global level. This book is the first volume, which means that there is an intention to continue with a next one.

Predmet ove knjige, kako autor u *Uvodnim napomenama* ističe, slojevita je i složena povijest tradicionalnih informacijskih odnosno komunikacijskih medija. To područje obuhvaća povijest pisma, knjige i knjižnica te povijest ilustracije i grafike, preteča suvremenih vizualnih komunikacija. Rukopis knjige najvećim se dijelom temelji na autorovim predavanjima studentima informacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Težište je pregleda na povijesti knjižnog medija, no njegova je (barem intencijska) novost u sustavnom isticanju međusobne povezanosti najvažnijih tradicionalnih nositelja informacija – skriptografije, tipografije, knjižne slike i grafike.

Knjiga je podijeljena u dva dijela: u prvom je dijelu prikazana opća, svjetska povijest informacijske kulture prema uvriježenom i logičnom povijesnom slijedu. U drugom dijelu, prema modelu usporedne kronologije, prikazana je situacija u Hrvatskoj od antike do suvremenoga doba. Pritom naglasak nije na povijesti hrvatske književnosti već na sažetom pregledu povijesti informacijskih medija i njihova mjesta u sklopu opće kulturne povijesti hrvatskoga naroda. Književna djela i spomenici pojavljuju se prvenstveno kao reprezentanti informacijske kulture, a ne toliko kao subjekti književnoga stvaralaštva kroz povijest.

Prilog o Hrvatskoj valja shvatiti, kako autor ističe, kao privremen, pionirski pokušaj rezimiranja i povezivanja relevantnih podataka u funkciji elementarnoga vodiča. On svjesno uključuje mnoge izazove i nedoumice te podsjeća na znatne praznine u hrvatskoj kulturnoj historiografiji. No jednako tako, tim prilogom autor želi potaknuti daljnje proučavanje povijesnoga gradiva i rad na opširnijem sinteznom pregledu.

“Udobnost i neposrednost korištenja bez ikakva tehničkog predznanja ili dodatnog izvora energije jedan je od presudnih čimbenika zbog kojih, unatoč pojavi radija, audiovizualnih medija, televizije, videa i računala, tradicionalni oblik knjige u 20. st. nije nimalo zanemaren ni zapostavljen. Štoviše, knjiga je u naše doba traženija nego ikad, a globalizacija mogućnosti njezine nabave što je pruža internet pospješuje trgovinu knjigama i povećava njihovu potražnju. Računala su se pokazala epohalnim pomagalima u tehničkoj pripremi publikacije i u bržem pribavljanju informacija, no ona nisu zadovoljavajuća fizička ni sadržajna zamjena tiskovinama. Hoće li u budućnosti i kada, računalni zaslon postati jedini optički izvor informacija, za sada nije moguće predvidjeti. Nema sumnje da će se

određeni tipovi komunikacije i posredovanja informacija, bilo akustički, pismovni ili slikovni, posve digitalizirati. Drugi tipovi postojat će usporedno u novom i starom mediju, kao nekoć tiskana i pisana knjiga, a neki će pak trajati samo u tradicionalnom obliku, kao što se još uvijek služimo olovkom i pišemo rukom. Mediji se ne isključuju nego dopunjuju, pri čemu svaki ima određene prednosti koje drugom nedostaju.” (iz poglavlja *Na putu prema globalnom selu*, str. 193)

Zloguka proročanstva o smrti knjige za sada se nisu ostvarila. Premda internet posjeduje ponešto od svakog medija, on nije potpuna zamjena niti za jednog od njih. Uopće, informacijska kultura, bilo u tradicionalnom tiskanom ili u suvremenom elektroničkom obliku, danas je u ekspanziji koja obećava sve veću informiranost i prosvijećenost, a s njom, za nadati se, i sve humaniju povezanost pripadnika ljudske zajednice.

Istodobno, u okvirima nakladničke djelatnosti sve važnije mjesto zauzima i elektronička knjiga, posebice kad je riječ o priručnicima, leksikonima, katalozima, telefonskim imenicima i sličnim publikacijama. One se mogu nabaviti u obliku CD-a, a mogu se konzulirati i preko interneta. Sigurna pohrana, obrada i korištenje toga novog tipa knjige jedan je od izazova suvremenom bibliotekarstvu, ali i arhivistici koja se, primjerice, suočava s činjenicom da je sve veća količina arhivskoga gradiva zabilježena na elektroničkim nositeljima podataka.

“Daljnje su perspektive informacijske kulture i u nas zasigurno u znaku elektroničkih medija. Međutim, informacijski sustav budućnosti još dugo će počivati i na tiskanoj riječi i slici, na knjizi i njezinim različitim izvedenicama. Vjerojatno će dopunjavanje novih i starih medija pridonijeti poboljšanju informacijske kulture u Hrvatskoj, ali jednako tako i novim spoznajama o njezinim povijesnim aspektima. Istodobno, valja se nadati da proces globalizacije neće završiti u novoj determinaciji ili u kaosu, te da će nove mogućnosti komuniciranja donijeti i veću odgovornost u korištenju medija na dobrobit pojedinca i zajednice.” (iz poglavlja *Osvrt na noviju povijest knjižnica i muzeja u Hrvatskoj*, str. 290)

S kartografskog gledišta zanimljivo je da u knjizi ima 20 različitih kartografskih prikaza (karata, veduta i ostalog), što čini gotovo 10% od svih slikovnih priloga.

Ovo bih djelo preporučio svima koji se na bilo koji način interesiraju za informacije ili komunikacije, ili se njima bave. No ono također sadrži i zanimljivu građu za sve koji se zanimaju za kulturu općenito.

Stanislav Frangeš